

Sophora japonica 'Regent': groeit goed, vraagt weinig

Sophora japonica heeft zich al bewezen bij toepassingen in parken en op landgoederen. Dat deze honingboom ook uitstekend geschikt is als stadsboom, bleek de afgelopen jaren in het gebruikswaardeonderzoek. De soort stelt weinig eisen en verdraagt het stadsmilieu goed.

Als je niet op de groei ingrijpt, wordt *Sophora japonica* een forse boom met een brede, rond gewelfde kroon en een vaak laag vertakte en gaffelende stam met zware, afstaande en slingerende gesteltakken. Bij tijdig op snoeien kan *Sophora* echter ook een imposante straatboom worden met een brede, vrij transparante kroon die mooi gefilterd licht onder de boom werpt.

Behalve door deze karakteristieke habitus en het fijngeveerde blad wordt de sierwaarde bepaald door de late bloei. Als andere bomen aan het einde van de zomer allang zijn uitgebloeid, komt *Sophora japonica* in augustus-september met haar opvallende,

tot 30 cm lange, opstaande pluimen van roomwitte tot gelige bloemen. Deze bloemen worden druk bezocht door bijen vanwege de vele nectar; vandaar de naam honingboom. De vruchten zijn 5 tot 15 cm lange, vlezige peulen met insnoeringen tussen de zaden (snoerenboom). De bloei en daarmee ook de vorming van deze vruchten is in Nederland sterk afhankelijk van de weersomstandigheden. Warm, droog weer geeft beduidend meer bloei.

Anders dan de Latijnse naam doet vermoeden, komt *Sophora japonica* uit Korea en China. De boom is echter al lang geleden overgebracht naar Japan en van daar in de 18e eeuw in Frankrijk geïntroduceerd. Er bestaat veel variatie in vorm, blad- en bloemkleur, vorstgevoeligheid en bloeirijkdom. Met de 'Regent' is een goed groeiende en mooi regelmatige selectie gevonden die in de jeugd een stevige, rechte stam vormt. Deze selectie is in 1964 in de Verenigde Staten door Princeton Nurseries in de handel gebracht en rond 1980 via de toenmalige boomteeltproeftuin 'De Boutenburg' in Nederland geïntroduceerd.

Uiteindelijk kan 'Regent' een boom van 12 tot 15 m hoog worden met een kroon diameter van 8-10 m. De bladeren zijn groter en steviger (harder) dan van de soort. Een opvallend verschil met zaailingen is dat 'Regent' minder en twee keer zo grote lenticellen heeft. *Sophora japonica* 'Regent' begint relatief jong te bloeien, ook in ons klimaat. Al na acht à tien jaar zijn de eerste bloeiwijzen te verwachten, dat is tien jaar eerder dan bij de soort.

Gebruikswaarde

Sophora japonica 'Regent' is in 1997 opgenomen in het Gebruikswaardeonderzoek Laanbomen (zie: www.straatbomen.nl) en op drie locaties geplant (Hilversum, Nijmegen en Voorschoten). De bomen staan volledig opgesloten in de verharding in zandgrond met een waterhuishouding die varieert van normaal tot droog.

De bevindingen met 'Regent' sluiten goed aan bij de verwachtingen. Over het algemeen groeien de bomen prima, waarbij de kenmerkende eigenschappen van de soort zich duidelijk laten zien, namelijk de forse groei-kracht en de ronde, vrij transparante kroon. *Sophora* stelt geen hoge eisen aan de bodem: de soort kan groeien op elke niet te arme goed doorlatende bodem. Een natte, zure bodem

Bloeiende volwassen *Sophora japonica* in een woonwijk in Opheusden.

(veen) wordt echter slecht verdragen. Verder is *Sophora japonica* goed bestand tegen uitlaatgassen en verdraagt hij zout redelijk goed. Een laatste positieve eigenschap is het grote vermogen tot hergroei. Dit geheel van eigenschappen maakt de boom zeer geschikt voor het stedelijke gebied. Daarbij maakt de brede, vrij lichte kroon de boom met name geschikt voor woongebieden en bredere straten.

Vermeerdering

De teelt en vermeerdering van *Sophora japonica* gaan niet vanzelf en vergen het nodige vakmanschap. Enten is de gebruikelijke vermeerderingswijze; door middel van handveredeling of op vaststaande stammen. Het is bepaald geen routinehandeling. Met de volgende punten moet goed rekening worden gehouden.

Gebruik tweejarige onderstammen van ongeveer 9-12 mm dik. Het is van belang dat dit verplante onderstammen zijn (1+1) omdat het wortelgestel van deze soort moeilijk vertakt.

Knip het enthout voor de vorst en bewaar het in de koelcel bij 0-2°C. Voldoende stevig hout met goed ontwikkelde knoppen zorgt meestal voor een redelijk goed slagingspercentage. Knoppen van te dun hout lopen vaak niet of onvoldoende uit.

De handveredelingen worden gemaakt in februari-maart. Dit kan met losse of met opgepotte onderstammen. Ook kan direct na het oppotten veredeld worden of pas later in april op vaststaande onderstammen in het veld.

De handveredelingen kunnen direct buiten worden uitgeplant of eerst in de kas. Voordeel van de beschermde teelt is dat het makkelijker is om een rechte spil van 2,5 m of meer te kweken. Buiten is dat moeilijker. Bovendien is *Sophora* in de jeugdfase gevoelig voor vorst. Nadeel van de eerste teeltfase in de kas is dat de bomen vaak nogal iel opgroeien. Een extra verplanting is dan nodig voor een voldoende stevige stam.

Kwaliteit

Sophora japonica is in de jeugdfase een bijzonder sterke groeier. Een goede lengte/dikteverhouding is vooral in het begin vaak ver te zoeken. De uitgeplante spil moet daarom direct aan de stok worden gezet. Ook heeft deze soort de eigenschap gemakkelijk vanuit de stam lange takken te geven die gaan overhangen. Voor een goed vertakte kroon moet de eerste jaren daarom sterk worden terug-

gesnoeid. Dit geldt voor 'Regent' nog meer dan voor de soort. Bij het bereiken van een grotere maat kan minder ver worden teruggesnoeid en meer van het meerjarig hout worden overgelaten. Let er wel op dat, als er te zware zijtakken worden gevormd, dit grote wonden geeft bij het op snoeien. Grote wonden drogen snel in en kunnen een invalspoort vormen voor *Fusarium*; gebruik daarom een wondafdekmiddel of – nog beter – voorkom dergelijke wonden door tijdig te snoeien.

Sophora vormt een penwortel en zal dus van nature diep en verticaal wortelen. Dit is op zichzelf goed voor een stevige verankering, maar ongunstig voor het vormen van een goed vertakt wortelgestel. Een goed vertakte wortel is van groot belang voor een goede hergroei na het uitplanten aan de straat. Om een goed vertakt wortelgestel te kweken is tijdig verplanten of anderszins in de kwekerijfase van groot belang. Gebeurt dit niet, dan is een zeer moeizame hergroei te verwachten met veel dood hout in de kroon. Uitplanten met een goede kluit (liever smal en diep dan breed en oppervlakkig) is dus essentieel.

Sophora japonica als soort heeft soms wat moeilijkheden met het afharden. Als de planten niet voldoende afgerijpt zijn bij het rooien, geeft dit later veel afgestorven toppen. Het afharden is te bevorderen door te andersnijden en niet te vroeg te rooien. Ook door later in het groeiseizoen niet te bemesten kan het afrijpen wat worden vervroegd. Een voordeel van 'Regent' ten opzichte van de soort is dat ze minder lang doorgroeit in het najaar.

Ziekten en plagen

Sophora japonica is een soort met weinig uitval. Zowel in de teelt als later in de straat zijn er vrijwel geen problemen met insecten. De enige schimmelziekte die genoemd kan worden is *Fusarium lateritium*, die kankerachtige, bruine plekken op stam en takken veroorzaakt. 'Regent' is hier minder gevoelig voor dan de soort, waarschijnlijk dankzij het feit dat deze selectie minder lang doorgroeit in het najaar. *Nectria galligena* (vuur) wordt weleens waargenomen op *Sophora*, maar deze schimmel beperkt zich voornamelijk tot het dode hout.

Een laatste punt wat genoemd moet worden, is dat in de kroon nogal eens verdroogde twijgen en dunne takken kunnen voorkomen. Ook de levende twijgen zijn tamelijk breukgevoelig. Bij storm waait er daarom altijd wel wat uit de kroon. Omdat

Het gebruikswaardeonderzoek laanbomen heeft als doel kennis over de toepasbaarheid van nieuwe laan- en straatbomen in het stedelijk gebied te vergaren en vervolgens uit te dragen. Het onderzoek vindt plaats in 19 gemeenten en wordt uitgevoerd door PPO Bomen en Naktuinbouw. Het Productschap Tuinbouw financiert het project.

dit voornamelijk dun hout is, vormt het echter geen echt probleem in het gebruik.

Concluderend kan worden gezegd dat *Sophora japonica* 'Regent' een waardevolle aanvulling is op het sortiment. Op de kwekerij is met deze cultivar een kwalitatief goede boom te telen. Neem daarbij wel 'de gebruiksaanwijzing' goed in acht om problemen na het uitplanten te voorkomen. In de stad kan 'Regent' zich prima handhaven. De boom komt het meest tot zijn recht als hij enigszins de ruimte krijgt.

Jonge *Sophora japonica* 'Regent' in Voorschoten.

Bart van der Sluis, Jelle Hiemstra en Gerrit Schalk

Van der Sluis (bart.vandersluis@wur.nl) en Hiemstra (jelle.hiemstra@wur.nl) zijn onderzoeker bij PPO Bomen in Boskoop, (0172) 23 67 00. Schalk is specialist bij Naktuinbouw in Raamsdonksveer, (0162) 51 14 00/g.schalk@naktuinbouw.nl.

Meer informatie

Voor meer informatie over het gebruikswaardeonderzoek: Jelle Hiemstra, PPO Bomen, (0172) 23 67 06, of www.straatbomen.nl.